

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Ruma

Ga zgwá Pwal

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na delewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ŋa nzakwa da ka mnda ghunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ŋa dza'a da mna Lfida Gwadani ŋa mnduha.

² Tsa Lfida Gwada ya ná, nda kda fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləmənŋ ta ghəŋani tvə la an-abi ghalya, ka vindaftá hənŋ ta gwada ta ghəŋani ma deftera Lazglafta. ³ Ta ghəŋa zwanjani ya ka mnda səla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwada ya. ⁴ Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kliginjá Lazglafta ta ghəŋa nzakwani ka zwanjani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsaftá tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. ⁵ Nda ma Yesu Kristi zdidinjta Lazglafta ta hudi, ka nidifta ka mnda ghunay ŋa dza'a da mna gwadani ŋa inda mndəra mnduha kavghakavgha, ŋa zlglafta tanŋ ka snata tanŋ. Mantsa dza'a kəl hənŋ ka vlanjtá glaku ta Yesu Kristi. ⁶ Kaghuni guli ná, tekw kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani.

⁷ Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, dɔvudɔva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani. Ka nza zdakatahuda Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəŋa ghuni.

*Mamay Pwal ta nghanaghatá gwal zlg hay nda
 ɲuɖuf ma luwa Ruma*

⁸ Karaku ná, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta da nda ma Yesu Kristi ta ghəŋa kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlg hay nda ɲuɖufa ghuni ma inda vli ta ghəŋa haɖik. ⁹ Nda sna Lazglafta ya ta maganata yu ta slna nda ɲuɖufa da turtuk ma mnay da ta Lfiɖa Gwaɖa ta ghəŋa Zwanani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəbay da ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. ¹⁰ Inda fitik yu ta maga du'a da Lazglafta ɲa gi vlihatani ta tvi ka ta kumay tsi ɲa ɓhadaghata da da kaghuni sizlay, ¹¹ kabga ta mamay yu katakata ta nghaná kaghuni. Ta kumay yu ta dguvusta mu ta skwi ya vliha Sulkum ɲa sgaghunaghatá mbraku ta tva Lazglafta. ¹² Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlaghunatá i'i ta mbraku nda ɲa da ma zlg hay nda ɲuɖuf, ta vlihatá kaghuni ta mbraku nda ɲa ghuni ma zlg hay nda ɲuɖuf.

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snanɗa ghuni kazlay: Nda kɖa fitika da ta zba ɓhadaghata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta ɓhadaghata da ɲa maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana haɖikha ya. ¹⁴ Dguvta ghəŋa da ka mnanata da ta Lfiɖa Gwaɖa ta inda mnduha, ɲa la Grek, ɲa gwal nda hiɖa nda ya ɲa gwal kul hiɖaku tani. ɲa gwal nda guna sləmənɗa tan nda ya ɲa gwal kul gunaku sləmənɗa tan tani. ¹⁵ Tsaya tama ta kəl yu ka kuma ɓhadaghata da da kaghuni ta nzakway

ma luwa Ruma guli ña mnaghunatá Lfida Gwada.

Mbrakwa Lfida Gwada

¹⁶ Ksa a hula ta i'i ka mna Lfida Gwada ña mnduha wa. Tsa Lfida Gwada ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ña mba inda mndu ta zlghafta. Ña zlafta nda la Yahuda karku, tahula tsa ña kday nda la Grek. ¹⁷ Tsa Lfida Gwada ya ta maray kinawu ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa tawa irani zlghafar hən. Had sana tvi wu, ta ghəña tsa zlghay nda ñuduf ya kwenkwen. Nda nza manda ya nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlghafta Lazglafta ná, tsaya mndu tdukwa tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu* kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəña hadik demdem

¹⁸ Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda basa ñudufani ta ghəña inda dmakuha ta magə mnduha, nda kwala tan kul had ta vla glaku ñani kə'a. Dza'a tsanaghatsa ta guma ta hən, kabga ghwadaka skwi ya ta magə hən ná, ta hawuha ta kahwathwata. ¹⁹ Skwi má ña sənəta ta ghəña Lazglafta ná, difaghu a wu, dəday ta daði nzakwani, kabga maranañmara Lazglafta ta hən. ²⁰ Nzakwa Lazglafta kaghəñani nda mbrakwani ya ña kdekeden ná, skwi ya kul laviñta lu ta nghanəta ya. Ama daga ka yawu zlafta ghəña hadik, laviñlava lu ta nghanəta nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta had mndu nda psiftawi da tsi wa. ²¹ An mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, had hən ta vla glaku

---

* **1:17** Ngha ta Habakuk 2:4.

ɲani wu, haɗ hɛɲ ta rfanaghata guli wa. Katək ná, zwaɗuta zwaɗu hɛɲ ma ndanu. Ka nzamtá hɛɲ ma grusl, sna a hɛɲ ta skwi tɗukwa wa. ²² Gwal nda hiɗa aɲni ka hahɛɲ ta gray, tsaw ka rgha hɛɲ. ²³ Má ɲa tsəlɔ́ay taɲ ta tsəlɔ́u ka vla glaku ɲa Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ɲa kɗekedzeɲ ya ná, ka laghu hɛɲ da tsəlɔ́u ɲa skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul haɗ hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak hɛɲ, manda nimtak fwad sála mista taɲ tsatá sanlaha, manda tsatá nahadik sanlaha.

²⁴ Tsaya kəl Lazglafta ka zliɲtá mnduha ɲa maga skwi ya kumaɲ maya taɲ. Mantsa tama ka magə hɛɲ ta skwa hula nda vgha taɲ mataba taɲ. ²⁵ Ka zliɲtá hɛɲ ta kahwathwata Lazglafta ka laghwi sna tsakalawi. Ka laghwi hɛɲ da tsəlɔ́u ɲa skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ɲa taɲ, ka kwalaghutá tsəlɔ́u ɲa Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya raɲ zləzlvay ɲa kɗekedzeɲ. Amin.

²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka zliɲtá hɛɲ ɲa maga skwa hula. Zlaɲzla mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwi da guya vgha nda mi'aha manda hahɛɲ, skwi ya kul raku magay kadzeɲkadzeɲ.

²⁷ Manda tsaya zgwana guli, zlaɲzla hɛɲ ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta hɛɲ, ka laghwi hɛɲ guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzeɲkadzeɲ. Ka tɗanaktá hɛɲ ta ghɛɲa taɲ ta guma ya prək nda ghwadaka skwi ya maga hɛɲ.

²⁸ Manda va ya kwalaghu hɛɲ ta snanatá Lazglafta ya, ka zliɲtá Lazglafta guli ta hɛɲ mista tsa ghwadaka ndana taɲ ya. Ka magə hɛɲ ta skwi kul raku. ²⁹ Ndəghundəgha ghwadaka skwiha

kavghakavgha ta magə həŋ: Ta ɲaslu həŋ, ta tsagana həŋ, ta sidi həŋ, ta draku həŋ, ta psła mndu həŋ, ta zlərdawi həŋ, ta tsaghutá mndu həŋ, ka matsaŋwaslay həŋ, ta tsa mndəra mndu həŋ, ³⁰ ta vza rutsak həŋ ta mndu, ghuma Lazglafta həŋ, ta ghazenzej həŋ, ta gla ghəŋ həŋ, ta ghərbaku həŋ. Me' ka həŋ ta dzatá vgha ɲa maga ghwadaka skwi. Sna a həŋ ta gwada da dadaha taŋ wa. ³¹ Had' ghəŋ da həŋ wu, maga a həŋ ta skwi ta mnata həŋ wu, d'va a həŋ ta mndu wu, tawa a həŋ ta hidahida ta mndu wa. ³² Mataba tsa guli ná, ta nda sna həŋ kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta ranjá həŋ kə'a. Magay ta magə həŋ ta tsa skwiha ya kwenkwen yeya a wu, ta ghubay həŋ ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

2

Guma Lazglafta

¹ Kagma mndu ya ta nzakway ta tha mndu, dər wa ka, had' ka nda psłaftawi badu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagma ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəŋa gha ka. Tsa kagma ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagma ta va tsa skwiha ya. ² Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. ³ Kagma mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagma kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na? ⁴ Lazglafta ná, dagala zdaku da tsi, dagala ksa ɲuduf da tsi, ghudza a nda ghudza ta skwi

wa. Ta gagə nda gaga kagha tama rki? Ari sna a wa kagha kazlay: Tsa zďakwa Lazglafta ya ta tiŋwa kagha ƚa mbəďanafta gha ta nzakwa gha kə'a ka na? ⁵ Ma tsa təŋatá ghəŋa gha ya, ka kwalaghutá ka ta mbəďanaftá nzakwa gha ya ná, guma basatá ƚudufa Lazglafta ta tďanakta ka ta ghəŋa gha. Dza'a ksafksa guma ta kagha, bađu basafta Lazglafta ta ƚuduf ta ghəŋa mnduha, ƚa tsanaghatani ta guma nda tvani ta inda mndu. ⁶ «ƚa vlanƚani ta nisəla inda mndu taďta slani maga* tsi.» ⁷ ƚa gwal ta gďata ta maga skwiha ďinadina ƚa mutsa glaku nda sgit, nda hafu ƚa kďekedzeŋ ya, dza'a vlanvla Lazglafta ta nzaku nda hafu ƚa kďekedzeŋ ta həŋ. ⁸ ƚa gwal ta ga sidi nda Lazglafta, ka kwalaghutá sna kahwathwata ka laghwí da maga ghwadaka skwiha ya ná, dza'a ghuzlanəŋghuzla Lazglafta tiri ta həŋ. ⁹ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, dza'a ghuzlanəŋghuzla Lazglafta tiri. ƚa zlrafta ta la Yahuda karaku, ka da sagha ta la Grek. ¹⁰ Ama ƚa gwal ta maga skwiha ďinadina ya, dza'a vlanvla Lazglafta ta glaku nda sgit nda zďaku ta həŋ. ƚa zlrafta ta la Yahuda karaku, kada sagha ta la Grek guli. ¹¹ Mantsa ya ná, haď Lazglafta ta gala mndu wa.

¹² Inda gwal ta maga dmaku kul haď zlahu Musa da həŋ, dza'a rwaku həŋ dər má haď tsa zlahu ya da həŋ. Inda gwal ta maga dmaku, mamu tsa zlahu ya da həŋ guli, nda tsa zlahu ya dza'a tsanaghata lu ta guma ta həŋ. ¹³ Gwal ta snatá tsa zlahu Musa ya a gwal ta nzakway tďukwa da Lazglafta wu, ama gwal ta nzakway ta ksa slna manda ya kumə tsa

* **2:6** Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdihi 24:12.

zlahu ya gwal ta nzakway tɔkwa da Lazglafta. ¹⁴ Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, sna a hən ta zlahu Musa wu, tsaw baɗu sani, ta magay hən ta skwi manda ya ta kumə tsa zlahu ya. Haɗ zlahu da hən wu, vərɗa hahən ta nzakway ka tsa zlahu ya. ¹⁵ Tsaya tama ná, slna taŋ ta maraŋta kazlay: Tsa skwi ta kumə zlahu ta magay lu ya ná, nda vinda ma ɲuɗufa taŋ guli manda tsaya ŋa taŋ. Ta ndanay hən baɗu masani kazlay: Skwi ɗina maga yu, skwi ɗina a maga yu wu kə'a. ¹⁶ Tsaya tama, mandana Lfiɗa Gwaɗa ta mnə yu na, manda tsaya dza'a nzakwa tsi baɗu dza'a ghunagata Lazglafta ta Yesu Kristi ŋa tsanaghatá guma ta ghəŋa inda skwi nda ɗifa ma ɲuɗufa mnduha ya.

Kwalaghuta la Yahuda ta snatá zlahu

¹⁷ Kagma ta mnay kazlay: La Yahuda i'i kə'a ta dihaftá vgha ta zlahu Musa, ta ghərɓaku ta Lazglafta, ¹⁸ nda sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi ɗina ma snanɗa ɗa ta zlahu Musa ka ka, ¹⁹ nda fa ghəŋa gha kazlay: Prək i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwadaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, ²⁰ mnda tagha skwi ŋa gwal kul snanɗá skwi yu ka ka, mnda taghanaftá skwi ta zwani yu, kabga taghadif tagha Zlahu Musa ta inda skwi nda kahwathwata tani ka ka. ²¹ Mantsa nzakwani, ta tagha skwi yu ŋa sanlaha ka ka, tagha a ka ŋa ghəŋa gha rki? Dina a ghali wu ka kagma ta mnay, tata ghali kagma kay guli. ²² Dina a hliri wu ka kagma ta mnay, tata hliri kagma kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagma ta skwi ma həga skwa wuyay. ²³ Ta ghərɓaku kagma ta nzakwa zlahu

Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? ²⁴ Tsaya kəl lu ka vindafta ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwađa ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'a†.

²⁵ Mantsa nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatá fafađa ghuni ya. Ala ka si nda tsa fafađa gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafađani. ²⁶ Lagha mndu kul tsaku fafađani ka maga skwi ta kumə zlahu Lazglafta ní, hađ Lazglafta dza'a ngha tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafađani ra? ²⁷ Ya wya tsa mndu ya ná, hađ lu ta tsa fafađ ma nzakwa mndəra tan wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Hađ tsa mndu ya dza'a tsaghaghatá guma ta kagha mndu ta kwalaghutá maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatá zlahu Musa da kagha, nda tsa fafađa gha guli. ²⁸ Vərđa mnda la Yahuda ná, tsa ta nghaku tsakwam ya a wa. Vərđa tsatá fafađ guli ná, tsa tsa lu ta nghaku mividani ya a wa. ²⁹ Vərđa mnda la Yahuda ná, ma ηuduf nzakwani. Vərđa tsatá fafađ guli ná, ma ηuduf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərđa mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

3

Hađ mndu ta nzakway tɔukwa wa

---

† 2:24 Ngha ta Izekiyel 36:20, Isaya 52:5.

1 Ndaw malaghuta la Yahuda ka lamndu? Nu hayhaya tsatá fafaɗ na? 2 Ndada a nzakwani ta ng-hadaptá lu ta nghaynghay wu, kabga tinjəl ɲa tan vlagata Lazglafta ta gwadani. 3 Ka si kwalaghuk-wala sanlaha ma həŋ ta zlgħafta ná, dza'a pyafpya tsa slna palamapalama tan ya ta nzakwa Lazglafta ka ɲərma ra? 4 Pyafa wu! Dər má ta tsakalawi inda mnduha ná, kahwathwata ɲa Lazglafta ta mnay, manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: «kagha Lazglafta, ka gwadaɗgwada ka ta gwada ná, nda sna lu kazlay: tɗukwa tsa gwada gha ya kə'a. Dər má tsafha lu ta rutsak ta kagha, fləwəɗ dza'a saba ka ma gumani.»*

5 Ka si tsa ghwadaka skwi ta magə amu ya dza'a marantá nzakwa Lazglafta tɗukwa katsi ná, nu ka mu dza'a mnay tama? Dza'a mnay mu kazlay: Tudukwa a Lazglafta wu kə'a tsamaghar tsi ta guma rki? Ma tsa vli ya ná, manda va ya gwadə lamndu gwadata yu ta tsa gwada ya. 6 Mantsa a wu! Ka tɗukwa a Lazglafta wu katsi ná, wa ka'a dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha na?

7 Ka si tsa tsakalawa da ya ta malagħutá kliginjta kahwathwata Lazglafta, ka nzaku tsi ɲa vlanjta glaku katsi, kabgawu dza'a kəl lu ka tsadighatá guma kazlay: Mnda dmaku ka kə'a tama? 8 Ka si mantsa ya tsi ní, nu kwal lu kul mnay kazlay: Magama dmaku kada saba skwi dina kə'a? Nu kul magə lu manda ya ta tsannavata sanlaha ta gwada kazlay: Mantsa ya ta mna həŋ kə'a nda aŋni ya

---

* 3:4 Ngha ta Zabura 51:6.

na? Nda ra ka tsanaghata Lazglafta ta guma ta tsa mnduha ya.

Gaga inda mnduha ta dmaku

⁹ Kinawu nzakwani tama! Malaghumala amu la Yahuda ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda rki? Malaghumala a amu wa. Ka yu mnata kay ná, nda la Yahuda tani, nda la Grek tani, hahəŋ demdem nzanaghanza dmaku ta həŋ. ¹⁰ Nda nza manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: «had mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wu, dər turtuk had wa.

¹¹ Had mndu nda sna ta skwi wu, had ya ta psa Lazglafta wa.

¹² Inda taŋ mbədanambəda həŋ ta hul ta Lazglafta, nda zaɗa həŋ demdem. Had ya dər turtuk ta maga skwi dina wu,

dər turtuk had wa.

¹³ Wa taŋ ná, manda gunatá kulu nzakwani.

Nda ghanika taŋ ta nana həŋ ta mnduha.

Ghwana mupuhwa ma huta ta wa taŋ.

¹⁴ Dagala ksi'i nda ŋaslu ma wa taŋ.

¹⁵ Nda tsəra səla taŋ ŋa dza'a dzata mndu.

¹⁶ Inda tvi labə hahəŋ ná, nda hwanzaɗa inda vli, ta wahu inda mnduha.

¹⁷ Sna a həŋ ta tva zdaku wa.

¹⁸ Had zləŋa Lazglafta† da həŋ dekdek wa.»

¹⁹ Aŋ mndani, nda sna amu ka kazlay: Inda skwi ta gwadə zlahu ná, ŋa gwal vla Lazglafta ta tsa zlahu ya ŋa taŋ ta gwadə tsi kə'a. Tsaya tama ná, had mndu nda pslaftawi ta kəma Lazglafta

---

† **3:18** Ngha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

wu, kada snan̄ta inda mndu kazlay: Gaga h̄əŋ ta dmaku ta k̄əmani k̄ə'a. ²⁰ Tsaya tama, hađ mndu dza'a nzakway ka mndu tđukwa ta k̄əma Lazglafta ta gh̄əŋa v̄əl magatani ta skwi ta kumə zlahu wa. Zlahu ná, nda nza ŋa snanamtá mnduha kazlay: Gaga kuni ta dmaku k̄ə'a.

Zlghay nda ŋuđuf ta nanaftá mndu ka mndu tđukwa

²¹ Ndana tama, maranan̄mara Lazglafta ta tvi ta mnduha dza'a k̄əl h̄əŋ ka nzakway ka tđukwa mnduha ta k̄əmani. Tsa nzaku tđukwa ya ná, nda ma zlahu a ta nzakwa lu wa. Mnan̄mna zlahu Musa nda la anabi guli ta gwađa ta gh̄əŋani. ²² Tsaya tvi dza'a k̄əl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tđukwa ta k̄əmani ya nda nza nda ma zlghafta d̄ər wa ta Yesu Kristi. Hađ ya galap Lazglafta, d̄ər la Yahuda d̄ər gwal kul nzakway ka la Yahuda wa. ²³ Inda tan̄ gaga h̄əŋ ta dmaku traptra h̄əŋ ma snan̄tá sgita Lazglafta. ²⁴ Ka zđanan̄ta Lazglafta ta huđi ta h̄əŋ ka mbalay, ka nanaftá h̄əŋ ka gwal tđukwa ta k̄əmani nda ma Yesu Kristi ta pligin̄tá h̄əŋ ma dmaku. ²⁵ Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta ŋa mtutani ta gh̄əŋa inda mnduha ka planatá dmakwa tan̄ nda usani nda ma zlghafta tan̄ ta Yesu Kristi ŋa maran̄ta kazlay: Tuđukwa tsatsi k̄ə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda skwi kul nghan̄ta, ²⁶ ksana ksa ta ŋuđufani. Manda va tsaya ta mara Lazglafta ndana guli kazlay: Tuđukwa tsatsi k̄ə'a. Tsatsi, tđukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tđukwa ta gwal ta zlghaftá Yesu.

²⁷ Ka si mantsa tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəŋ nda tsa tama rki? Had'wa. Kabgawu? Kabga zlgħay nda ŋuduf ŋərma skwi, snanátá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁸ Nda sna amu kazlay: Nda ma zlgħay nda ŋuduf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁹ Lazglafta ná, ŋa la Yahuda nda ghəŋa taŋ ra? Lazglafta gwal kul nza-kway ka la Yahuda a guli ra? Mantsa nzakwani, Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya guli, ³⁰ kabga turtuktuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal nda tsa fafaða taŋ nda ma zlgħay nda ŋudufa taŋ. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma zlgħay nda ŋudufa taŋ guli. ³¹ Ma tsa zlgħafta zlgħaf mu ya tama guli ná, hərđiŋhərđa mu ta zlahu ra? Hərđiŋ amu wu, katək ná, ŋlanaf ta ŋlanaf mu ta zlahu.

4

Grafta nda nzakwa Abraham

¹ Ndana tama, nu dza'a mu mnay taghəŋa Abraham ta nzakway ka dzidza mu? Nahgani mutsaf tsi ma nzakwani? ² Ka si má ma slnani maga tsi mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta katsi ná, ma raŋra ghubayni ta ghəŋani, ama ta wa ira Lazglafta a tama wa. ³ Waka deftera Lazglafta ta mnay na? Ka lu ta mnay ma deftera Lazglafta na: «Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta, tsaya* kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani» kə'a.

* **4:3** Ngha ta Zlrafta 15:6.

⁴ Ka magamaga mndu ta slna ná, ta planapla lu ta nisəlani. Tsa skwi plana lu ya ná, mbəhay a mbəha lu wu, skwi ta ran̄ta ya. ⁵ Ama ka lagha mndu ka zlgħaftá Lazglafta nda ɲuɖufani klaf a ta ghəɲani ka mndu tɖukwa ta kəma Lazglafta ta ghəɲa tsa slnani ta magə tsi ya wu katsi, dza'a klafkla Lazglafta ta tsa mndu ya ka mndu tɖukwa ta wa irani. Mndərga tsa mndu ya guli ná, nda sna kazlay: Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá gwal dmaku ka gwal tɖukwa ta wa irani kə'a.

⁶ Manda va tsaya ka mgham Dawuda guli ta fay ma lahani ta ghəɲa gwal ya klaf Lazglafta ka gwal tɖukwa ta wa irani dər má maga a həɲ ta skwi dīna. Tsa mnduha ya ná, mamu rfu da həɲ, ka'a.

⁷ «Rfu da gwal plana Lazglafta ta dmakuha tan̄, ga həɲ.
Rfu da gwal hərɖiɲ Lazglafta ta dmakuha tan̄
⁸ Rfu da mndu kul haɖ Mgham Lazglafta ta mbəɖa dmakwani†.»

⁹ Tsa rfu mnə mgham Dawuda ya ná, ta ghəɲa gwal nda ɖatsa fafaɖa tan̄ re, ari nda gwal kul ɖatsaku fafaɖa tan̄ guli a na? Ka mu kay na: «Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tɖukwa ta wa irani, ka mu.»
¹⁰ Yawu mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tɖukwa ta wa ira Lazglafta na? Daga ta kul tsaku fafaɖani re, ari tahula tsanatá fafaɖ a na? Daga ta kul tsaku fafaɖani. ¹¹ Ma fitika nzakwani ta kul tsaku fafaɖani, ka klaftá Lazglafta ka mndu tɖukwa ta wa irani, kabga vəl zlgħaftani. Tahula tsa ka tsatá tsi ta fafaɖ. Ka nzaku tsa tsatá fafaɖani ya, ka ɲizla maran̄tá nzakwani tɖukwa

† 4:8 Ngha ta Zabura 32:1-2.

ta wa ira Lazglafta. Abraham ná, dani ma inda gwal kul tsaku fafaɗani ya, ama ka zlglaftá hɛɲ ta Lazglafta, ka klaftá Lazglafta ta hɛɲ ka gwal tɗukwa ta wa irani, manda ɲa Abraham ya. ¹² Nda nza ka dani ma gwal nda tsa fafaɗa taɲ guli, ka ksafksa hɛɲ ta sada zlgɛhay nda ɲuɗufa da mu Abraham ta zlglaftá Lazglafta daga ta kul tsaku fafaɗani ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta slɛmɛɲ ta gwal ta zlglafta

¹³ Tanafta Lazglafta ta imi ta slɛmɛɲ ta Abraham nda zivrani tani kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta ghɛɲa hadik† kɛ'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta slɛmɛɲ kabga vɛl magayni ta skwi ta kumɛ zlahu wu, ama kabga vɛl klafta Lazglafta ka mndu tɗukwa ma zlglaftani. ¹⁴ Ka si gwal ta maga skwi ta kumɛ zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta slɛmɛɲ ta mndu ya katsi ná, bɛtbɛt tsa zlglafta zlgɛhaf lu ya, had hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta slɛmɛɲ ta mndu ya nda tsa tama wa. ¹⁵ Zlahu ná, ta klakkla ta ɓasa ɲuɗufa Lazglafta, ama ka had zlahu wu katsi, had sana skwi ɲa ɓlanapta wa.

¹⁶ Tsaya tama ná, ma zlglafta nda ɲuɗuf kɛl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta slɛmɛɲ ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta slɛmɛɲ ya ɲa inda zivra Abraham. Nza a ka ɲa gwal ta sna skwi ta kumɛ zlahu kwenkwen wu. Nda nza guli ka ɲa inda gwal ta zlglafta nda ɲuɗuf manda ɲa Abraham ta nzakway ka Da mu demdem ya. ¹⁷ Nda vinda ma

† **4:13** Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18.

deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndəra mndu[§] kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlg haf tsi nda ɲuduf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul had ɲa nzakwani mamu. ¹⁸ Fəglaf a lu ta ghəɲ sizlay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəɲa Abraham, zlg hafzlg ha ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha*, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra gha kə'a ya. ¹⁹ Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwada ya ta Abraham ná, ta ghwan a imani ka hda dərmək wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa tan ta nzakway ka Sara ta zwan. ²⁰ Dgan a ta ghəɲ dekdek ta ghəɲa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməɲ wu. Katək ná, zlg hay nda ɲudufani ta vlantá mbraku, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ²¹ Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tidif Lazglafta ta imi ta sləməɲ ya ná, mamu nda mbraku ɲa magata guli kə'a. ²² Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa† tawa irani. ²³ Ka klafkla Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghəɲa Abraham ndaghəɲani a nzakwa tsa gwada ya wu, ²⁴ nda nza guli ta ghəɲa amu, ka zlg hafzlg ha mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klafkla ta amu guli ka gwal tdukwa ta wa irani. ²⁵ Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma dzva mnduha ɲa dzata ta ghəɲa dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma mtaku ɲa nzakwa mu

§ 4:17 Zlrafta 17:5. * 4:18 Zlrafta 15:5. † 4:22 Ngha ta Zlrafta 15:6.

ka gwal tdukwa ta wa irani.

5

Slarɓaptá ta zughu nda Lazglafta

¹ Ndana tama, nda nza mu ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta ma zlgħafta mu nda ɗuduf. Mamu zdaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ² Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zdakatahuda Lazglafta nda ma zlgħafta mu nda ɗuduf. Ta tsa zdakatahudi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghəŋa mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. ³ Ta ghəŋa tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya danwa ta ghuyə mu, kabga nda sna amu kazlay: Ta taghay ghuya danwa ta ksa ɗuduf kə'a. ⁴ Ksa ɗuduf ta klaktá ghuɓasaptá ghuya danwa. Tsa ghuɓasaptá ghuya danwa ya guli ta klaktá faftá ghəŋ ta Lazglafta. ⁵ Ka faffa mu ta ghəŋ ta Lazglafta ná, nzata a ka bətbət wu, kabga maramanmara Lazglafta ma ɗudufa mu kə'a dɗutá amu nda ma Sulkumani ya vlama tsi.

⁶ Mantsa nzakwani, ta ma fitika nzakwa mu kul had mbrakwa mu ná, ka saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa gwal dmaku ma fitik ya kuman Lazglafta. ⁷ Nda bla ka fata mndu ta ghəŋani ɗa mtuta ta ghəŋa mndu ta nzakway tdukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a lavinlava ta fata ghəŋani ɗa mtuta ta ghəŋa mndu ta maga skwi ya dina. ⁸ Ka Lazglafta maramantá dɗutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa amu. ⁹ Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghəŋa amu ya, ka klaftá Lazglafta ta amu ka gwal tdukwa ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghəŋa amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma

6asa nɔɖufafa Lazglafta kə'a. ¹⁰ Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slərɔaptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwanjani. Mantsa tama guli ná, ya nda slərɔa zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwanjani kə'a. ¹¹ Tsaya kwenkwen yeya a wu, ta ghərɔaku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slərɔaptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwada ta ghəŋa i Adamu nda Kristi

¹² Samsa dmaku da ghəŋa hadik nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kəl mtaku ka lanaghatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. ¹³ Ma kɔaku Lazglafta ka vlanɗá zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghəŋa hadik. Ma fitika nzakwani ta kul had zlahu ná, had lu ta kulaftá dmaku wa. ¹⁴ Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghəŋa mndu, nduk ta ghəŋa gwal kul gatá dmaku manda ŋa Adamu.

Adamu ná, ta grə nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. ¹⁵ Nda dga katakata na nzakwa mbalay vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantsa nzakwani, ta ghəŋa dmakwa mndu turtuk ta nzakway ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zɔaku ta ndəghata mnduha katakata guli. ¹⁶ Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi dīna ŋani ta magata ka ŋa tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá

guma Lazglafta ta inda mnda səla. Ama tahula vlan̄ta Lazglafta ta zďakatahudani ta mnduha dər má dagala dmaku maga hən̄ mndani, ka klaftá tsi ta hən̄ ka gwal tďukwa ta wa irani. ¹⁷ Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zďakatahudı katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlan̄ta tsi ta tsa zďakatahudani ya ta hən̄, ka klaftá tsi ta hən̄ ka gwal tďukwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, ƚa mutsafta taƚ ta hafu ƚa kďekedzen̄, ƚa zay taƚ ta mgham kawadaga nda tsi guli.

¹⁸ Mantsa tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tďukwa maga mndu turtuk ta nanaftá inda mndu ka gwal tďukwa guli, ka plin̄tá tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá hən̄ ta hafu ƚa kďekedzen̄. ¹⁹ Manda va nzakwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tďukwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

²⁰ Ma sagha zlahá Musa, ka sgavaghata saba dmaku ta daƚi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zďakatahuda Lazglafta guli. ²¹ Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda va tsaya ta ga zďakatahuda Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tďukwa ƚa mutsa hafu ƚa kďekedzen̄ nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

6

Gwal nda ndi'a vgha tan nda Yesu ná, mamu hafu da hən

¹ Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gdavata mu ma dmaku kada sgavaghata zdakatahuda Lazglafta re, ari ki? ² Mantsa a dekdek wa! Mtuguduŋ mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gdəglamta ma dmaku na? ³ Sna a kuni kazlay: Ma magamatá batem ná, nda ndi'a mu nda Yesu Kristi, mtumta mu kawadaga nda tsi nda tsa kə'a ra? ⁴ Ma magamatá batem ná, nda gwa mu nda tsi ma mtakwani, paďampaďa lu ta amu kawadaga nda tsi. Ka sli'aganaptá mbrakwa glakwa Da ta Yesu Kristi ŋa nzakwa amu guli nda lfida hafu.

⁵ Anji, nda ndi'a amu kahwathwata nda tsi ma fitika mtuta mtu mu kawadaga nda tsi. Manda va tsaya guli ná, sli'agapsli'a mu ma mtaku manda va ya sli'agap tsatsi ŋa nzakwa mu nda lfida hafu. ⁶ Dina ka snaŋta mu kazlay: Tsa nzaku si ta nzaku mu ghalya ya ná, zləŋaf zləŋa lu ta udza zləŋay kawadaga nda Kristi kə'a, kabga ŋa zadanaťa tsa mbrakwa dmaku ma vgha mu ya. Yaha mu kdəŋťa nzaku ka vu'a dmaku ka lu, kəl lu ka magata manda tsaya. ⁷ Mndu ya ta mtuta ná, falau' vghani da dmaku. ⁸ Ka lagha mu ka mtuta kawadaga nda Kristi katsi ná, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a nzaku mu nda hafu kawadaga nda tsi kə'a. ⁹ Nda sna amu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ma mtaku, mtugəłta a guli wu kə'a. Ta haď mtaku nda mbraku ta ghəŋani wa. ¹⁰ Tsa mtuta mtu tsi ya ná, turtuktuk mtuta tsi ta ghəŋa dmakwa mnduha. Ndanana ná,

nda hafu tsatsi. Ka ɲa Lazglafta ta nzakwa tsi ta nzakwani. ¹¹ Manda tsaya kaghuni guli, dina ka sɲaɲta ghuni kazlay: Nda mta kuni, nda dga vgha ghuni nda dmaku kə'a. Ta nzaku kuni nda hafu ɲa Lazglafta, kabga nda ndi'a vgha ghuni nda Yesu Kristi.

¹² Mantsa tama, yaha dmaku gəgəltá mgham ta ghəɲa na slu'uvgha ghuni ta mtaku na. Yaha kuni snanató skwi ya ta kumə tsi. ¹³ Ma zlanəɲ kuni ta dmaku ta fawayha ghuni ɲa maga dmaku. Katək ná, vlanɲwavlə ta ghəɲa ghuni ta Lazglafta, kabga nda nza kuni ka gwal nda hafu ta sli'agapta ma mtaku. Zlanəɲwa fawayha ghuni ta Lazglafta, ka maga tsi ta skwiha ya tɟukwa nda həɲ. ¹⁴ Mantsa tama, ta haɟ dmaku nda ga mgham ta ghəɲa kaghuni wu, kabga ta mista zlahu a kuni wu, mista zɟakatahuda Lazglafta kuni.

Vu'a dmaku mu re, vu'a Lazglafta a mu na?

¹⁵ Kinawu nzakwani tama! Ka maga mu ta dmaku kabga kwala mu ta kul haɟ mista zlahu, laghula mu dista zɟakatahuda Lazglafta rki? Mantsa a dekdək wa! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Ka fafa kuni ta ghəɲa ghuni manda vu'a mndu ka snanató gwadani ná, nda nza kuni ka vu'a tsa mndu ta snu kuni ta gwadani ya kə'a ra? Lavinlava ka ta nzakway ka vu'a dmaku, ɲa klay dmaku ta kagha da mtaku. Lavinlava ka ta snanató ɲa Lazglafta, ɲa naghaftha Lazglafta ka mndu tɟukwa ta ghəɲa vəl snanata gha ta gwadani. ¹⁷ Rfama ta Lazglafta! Ghalya si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana, snasna kuni nda inda ɲudufa ghuni ta dughwanə skwi ya ta taghu lu ɲa inda mnduha

demdem, ka taghaftá kuni. ¹⁸ Manda pligighunista ma dmaku, ka nutá kuni ka vu'a maga skwi tdukwa. ¹⁹ Manda va ya ta gwadé mnda sála ta gwadaghunata yu ta na gwada na, kabga pərdaf a kuni ta snanta wa. Ghalya ná, si zlinzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga ηədəka skwiha, nda dmakuha ηa kwal kul sna gwada da Lazglafta. Ndanana tama ná, zlanwazla ta fawayha ghuni ka vu'a maga skwi tdukwa ηa nzakway ka gwal ta snanata ηa Lazglafta.

²⁰ Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku ná, Zdəgaghuna a maga skwi tdukwa wa. ²¹ Slənawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kdavakta tsa skwiha ya. ²² Ndana tama guli ná, pligighunispla lu ma dmaku ka nutá kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsaftá kuni ta nzata nda ghuḅa ma nzakwa ghuni, ηa mutsay ghuni ta hafu ηa kdekedzen ma kdavaktani. ²³ Manda va tsaya ná, ka ta ga dmaku mndu, nisəlani ná mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta ná, hafu ηa kdekedzen ya ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

7

Grafta nda nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Zwanama da, nda sna kaghuni ta zlahu. Na kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwada na kazlay: Ta ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghəηa mndu kə'a. ² Ka graghunaf gra yu ḅa! Marakw ga mndu ná, hbafhba zlahu ta zə'ala taη ka ta ndiri zə'ala taη. Ala, ka mtumta zə'ala taη katsi, falau' vghani ma

tša zlahu ta hbafta ta zə'ala taŋ ya. ³ Ka ta ndiri zə'ala taŋ, ka sli'aftha tsi ka laghwi da sana mndu katsi, hliri ta magə tša marakw ya nda tša. Ala ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tša zlahu ya, dər sli'afha tsi ka laghu wuma ta sana mndu ná, hla a ta iri nda tša wa. ⁴ Manda va tsaya nzakwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zləŋay ná, mtumta kaghuni guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ŋa sana mndu, ka ŋa tša mndu ta sli'agapta ma mtaku ya, ŋa magay mu ta skwi đina ŋa Lazglafta. ⁵ Ghalya, ma fitika nzakwa mu ta maga skwi ta kumə maya mu ná, dmaku tša skwi ya ka zlahu ta mnay ŋa mu. Na tša sŋaŋta mu mantsaya, ka mamaftá mu ta maga tša skwi lmaf lu ya. Ka ksə tša ghwadaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. ⁶ Ndanana tama ná, falau' vgha mu da zlahu, mtuguduŋmta mu ta tša zlahu ya si ta hbamata ya. Lavinlava mu ta maganatá slna ta Lazglafta ma lfida nzaku ta maramaŋta Sulkum. Manda tša vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magəgəltá mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

⁷ Nu ŋa mnay tama? Zlahu ná, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka má had ka zlahu wu ná, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka má mniha a zlahu kazlay: Ma hara'u ka ta iri ta skwa mndu kə'a ná, ma sna a yu kazlay: Dmaku* ya kə'a wa. ⁸ Mantsa ya tama, ka mutsaftá dmaku ta gaganafthá inda hara'uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka má had ka zlahu wu ná, gratá skwi nda mta na dmaku.

---

* **7:7** Ngha ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

⁹ Ghalya, ma kwala dá ta kul snaŋtá zlahu ná, ta nzutá nzakwa dá yu. Manda snaŋta dá ta zlahu, ka nzatá dmaku nda hafu, ¹⁰ ta mtutá i'i. Lazglafta ná, vlavla tsatsi ta zlahu ŋa mutsa hafu, ama ka klaghatá tsi ta i'i da dmaku. ¹¹ Mutsafmutsa dmaku ta tvi, ka klaftá tsi ta zlahu ŋa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihatá.

¹² Tsaw zlahu ná, sagha daga da Lazglafta. Inda gwadá ya mna tsi ná, nda ghuḅa, tḏukwa nzakwani, dīna guli. ¹³ Tsaya tama ní, laviŋlava skwi dīna ta dzihata ra? Laviŋ a wu, dmaku katək ta dzihata. Tsa dmaku ya ta klaftá tsa ŋərma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ŋa snaŋtá kdavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku dəḏay ta daḡi, nda kdavakta ḅadzatani tani.

Mnda səla ná, ŋurdīka dmaku ya

¹⁴ Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kə'a. Tsaw i'i ná, mnda səla yu habu dmaku. ¹⁵ Kahwathwata ná, sna a yu ta skwi ta magə yu wu, haḏ yu ta maga skwi ta kumə yu wu, tsa skwi ta husihata ya katək ta magə yu. ¹⁶ Tsaw ka tsa skwi kul kumə yu ya ta magə yu katsi, tsaya kəl yu ka grafta kazlay: Skwi dīna zlahu kə'a. ¹⁷ Tsa ghwadaka skwi ta magə yu ya ná, i'i a ta gay wa, tsa dmaku ma i'i ya ta gay. ¹⁸ Nda sna yu kazlay: Haḏ skwi dīna ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kə'a, na skwi ta kumə yu ta mnay. Ta kumay yu má ta maga skwi dīna, trid laviŋ a yu wa. ¹⁹ Haḏ yu ta maga skwi dīna má ta kumə yu wu, skwi kul dīnaku kul kumə yu, ta magə yu. ²⁰ Ka ta magay yu ta skwi kul kumə yu katsi ná, i'i a ta gay wu, tsa dmaku ma i'i ya ta gay.

²¹ Wya skwi ta tapafta yu tazlay ma vgha da: Ka maga yu ta skwi dina ka yu ya ná, gi ka ghwadaka skwi kə'a ta nuta. ²² Ma hyahya ndufu da ya ná, zdigihazda zlaha Lazglafta. ²³ Ama ma vgha da, ta tapaf tapa yu ta sana ghwadaka skwi ta lmu nda vərda skwi dina ya ta ndanu yu. Tsa ghwadaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. ²⁴ Daŋwa da ŋa da gra! Wa dza'a dgihata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? ²⁵ Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbidifta nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ghəŋa da ya ná, ta kumay yu ta sna zlaha Lazglafta, ama ma vgha da ya, zlaha dmaku ta laghu yu da snay.

8

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa

¹ Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha taŋ nda Yesu Kristi wu, ² kabga mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta vlamatá hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ghəŋa i'i. Mbrakwa tsa Sulkum nda ghuḅa ya ta klaptá i'i ma mbrakwa dmaku nda ŋa mtaku tani. ³ Traptra zlaha Musa ta maga tsa sna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda səla ta pyafta ka magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ghunagatani ta zwanjani turtuktuk ma slu'uvgha manda ŋa gwal dmaku, ŋa klagamapta ma dmaku. Nda tsaya tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda səla. ⁴ Kada laviŋta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kəl tsi ka magata mantša ya, ŋa nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. ⁵ Gwal ta nzaku manda

ya ta zɔɔganatá slu'uvgha ná, tsa ɲa slu'uvgha ya ta laghu həŋ da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zɔɔganatá Sulkum nda ghuɔa ya guli, tsa ɲa Sulkum nda ghuɔa ya ta laghu hahəŋ da snay. ⁶ Ka laghula lu da snanatá ta ɲa skwi ta zɔɔganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghəŋ da mtaku tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zɔɔganatá Sulkum nda ghuɔa katsi guli ná, kla ghəŋ da hafu nda ya da zɔaku tsa guli. ⁷ Gwal ta laghwɪ da snanatá ɲa skwi ta zɔɔganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta həŋ, kabga haɔ həŋ ta sna zlaha Lazglafta wu, traptra həŋ ta snata. ⁸ Gwal ta maga skwi ta zɔɔganatá slu'uvgha ná, laviŋ a həŋ ta maga skwi ta zɔɔganatá Lazglafta wa.

⁹ Ama kaghuni, haɔ kuni ta maga skwi manda ya ta zɔɔganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zɔɔganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nza-kwa kuni ta nzaku. Ka haɔ Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, ɲa Kristi a tsa mndu ya wa. ¹⁰ Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghunavla Sulkumani ta hafu, kabga naghunafna Lazglafta ka gwal tɔukwa ta wa irani. Aŋ mndani dza'a mtumta kuni ta ghəŋa vəl magata ghuni ta dmaku. ¹¹ Ka si ta nzaku Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku ma kaghuni ya.

¹² Ka si mantsa tsi tama zwanama, ka dməŋ tsa nzaku ya ta amu. Dəməŋa nzaku manda ya ta zɔɔganatá slu'uvgha a wa. Haɔ amu ta nzay manda ya ta zɔɔganatá slu'uvgha wa. ¹³ Ka manda ya ta zɔɔganatá slu'uvgha ka kuni nzaku

katsi ná, dza'a mtaku kuni. Ala, ka zlananjla kuni ta ghəŋa ghuni ta Sulkum ka dzata tsi ta skwiha ta zdəganatá slu'uvgha ghuni katsi, dza'a nzakway kuni nda hafu. ¹⁴ Inda gwal ta pghə Sulkuma Lazglafta ná, nda nza həŋ ka zwana Lazglafta. ¹⁵ Tsa Sulkum vlaghuna Lazglafta ya ná, had ta nighunista ka vu'a ŋa zləŋglay ghuni ta zləŋ wa. Tsa Sulkum ya ná, naghunafna ka zwana Lazglafta. Nda ma tsa Sulkum ya ta hga mu ta Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a. ¹⁶ Tsa Sulkuma Lazglafta ya ta mnay ŋa sulkuma vgha mu kazlay: Zwana Lazglafta amu kə'a. ¹⁷ Ka si nda nza mu ka zwanani, dza'a mutsay mu ta skwi ya payamaf tsi. Nda amu tani, nda Yesu Kristi tani, kawadaga mu dza'a mutsa tsa skwi payamaf tsi ya, kabga kawadaga mu ta ghuya daŋwa, kawadaga mu guli nda tsi dza'a mutsa tsa glaku ya.

Nərma skwi ya faf mu ta ghəŋ tida

¹⁸ Grafgra yu kazlay: Nana ghuya daŋwa ta ghuyə mu na ná, had lu dza'a walaŋta gray nda tsa glaku dza'a maramaŋta Lazglafta ya wu kə'a. ¹⁹ Inda skwi zlagəgin Lazglafta ná, nda mndər ta kzla həŋ ta tsa fitik dza'a maraŋta Lazglafta ta zwanani ya. ²⁰ Tsaw tsa skwiha zlagəgin Lazglafta ya ná, nuna həŋ ka skwa bətbət, nda dʋay taŋ a nuta həŋ mantsaya guli wu, Lazglafta ta dʋaftá nzata taŋ mantsa* ya. Tsaw ta nda fa ghəŋani ta skwi dza'a tsi magay dazlay, ²¹ kabga mamu fitik ya dza'a plin̄ta tsi ta inda skwi ya zlagigin tsi, ma ga vu'a rwaku. Ŋa mutsay taŋ ta glaku manda ŋa zwana Lazglafta, ŋa nzakwa taŋ flau'

* **8:20** Ngha ta Zlrafta 3:17.

vgha taŋ. ²² Nda sna amu kulam gwatna, ta ŋizi inda skwiha zlagigin Lazglafta, ta basa vgha həŋ manda marakw ta basa yaku. ²³ Hahəŋ ndaghəŋa taŋ yeya a wu, nda amu tinlaghu Lazglafta ta vlamatá Sulkumani ya tani, ta basay basay amu guli ma vgha mu, ka kzla fitika vərda nzakwa mu ka zwana Lazglafta, ŋa nzata mu nda vərɗaka falau'wa ta vgha mu. ²⁴ Ma fatá ghəŋa mu mba-mafta Lazglafta. Ka nda ghada nghan̄ta skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ná, fəgla a lu ta ghəŋ tida wa. Tata fay lu ta ghəŋ ta skwi ya ghada lu ta nghan̄ta ra? ²⁵ Ala, ka nda fa ghəŋa mu ta skwi ta kul nghan̄ta mu katsi ná, nda ksata ŋuduf ta kzla mu ta tsa skwi ya.

²⁶ Manda tsaya guli ná, ta katay Sulkum nda ghuɓa ta amu guli ma hta ta mbrakwa mu. Sna a amu ta maga du'a manda ya ta raku wu, ama ka ndəbu Sulkum kaghəŋani ta dzvu da Lazglafta da manaka amu nda ŋizi, kul lavintá lu ta mnay nda wi. ²⁷ Lazglafta ná, nda sna tsatsi ta kɗavakta skwi ma ŋudufa mndu. Nda sna ta skwi ta kumə Sulkum ta ɗaway, kabga manda ya ta kumə Lazglafta ta ɗawa Sulkum da tsi ta skwi ŋa gwal ta nzakway ka ŋani.

²⁸ Nda sna amu guli kazlay: Ŋa ɗinakwa taŋ mida ta maga Lazglafta ta inda skwi ŋa gwal ta ɗvuta, tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taŋtaŋ ya. ²⁹ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taŋtaŋ ya, ghadughada ta nanaftá həŋ ŋa gara vgha nda zwan̄ani, ŋa nzakwa tsa zwan̄ani ya ka zumali mataba ndəghata zwanama. ³⁰ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta ya, tsa hahəŋ ya hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf tsi ya guli, hahəŋ nanaf tsi ka gwal tɗukwa

ta wa irani. Tsa hahəŋ nanaf tsi ka gwal tđukwa ta wa irani ya, tsa hahəŋ ya vlanj tsi ta glaku ta həŋ.

Dvuđva Lazglafta ta amu

³¹ Ka si mantša tsi, nu ta ŋa mnay mu ta ghəŋa tsaya tama? Ka si ŋa mu Lazglafta ya ní, wa dza'a dzanťá kəma nda amu na? ³² Lazglafta ná, pyaghu a ta zwanjani wa. Vlagavla ka mtuta tsi da manaka amu demdem. Wa kə'a dza'a kwal kul vlamatá inda skwi kawadaga nda tsatsi tama? ³³ Wa dza'a tsaftá skwi ta gwal zabap Lazglafta na? Had mndu wa. Lazglafta ta hlaftá həŋ ka gwal tđukwa ta wa irani. ³⁴ Wa ya dza'a lavinjta ksutá həŋ ma guma na? Yesu Kristi ná, mtumta. Ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta maga du'a da manaka amu.

³⁵ Wa dza'a dgamata nda đvuta ya đvu Kristi ta amu na? Ghuya đanwa re, skwi ta malaghutá mbrakwa mu re, giri re, maya re, pđa lgut re, nzaku ta wa hđak re, budugwa a dza'a dgamata na? ³⁶ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghəŋa gwada ta kagha ta kəl ŋni ka nzakway ta wa hđak inda fitik.

«Ta kəl lu ka ngha anjani manda tuwakha ta klə lu ta tumbła† kə'a.»

³⁷ Ma inda tsa skwiha ya ná, fərtapfərtá amu ma zatá ghwa, nda ma mndu ya ta đvutá amu.

³⁸ Manda va tsaya nzakwani, nda sna yu kazlay: Dər má mtaku tsi, dər má nzata nda hafu tsi, dər má duhwalha Lazglafta tsi, dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta luwa tsi, dər má nzaku ndanana tsi, dər má nzaku ta kəma a tsi, ³⁹ dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta ghəŋa

† 8:36 Ngha ta Zabura 44:23.

hadik a tsi, dər má skwi kighkigh zaghutani ta ghudzifa luwa tsi, dər ma skwi kighkigh zaghutani da ghuvata hadik tsi, had' sana skwi zlaganap Lazglafta nda zlaga dza'a dgamata nda tsa d̄vu ya d̄vu Lazglafta ta amu, maramaŋ tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.

9

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

¹ Kahwathwata na gwada dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa da a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana da guli ta mniyata Sulkum nda ghuɓa. ² Ta kuzliha kuzla ta ɲudufa da katakata, nda ɲra ɲudufa da inda fitik, ³ ta ghəŋa zwanama da ta nzakway ka mndəra ini. Ta dər ma Ksi'afɛta Lazglafta ta i'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanafɛta tsi ta hahəŋ, ka yu. ⁴ La Isra'ila həŋ. Hahəŋ nanaf Lazglafta ka zwanani, hahəŋ maranaŋ tsi ta sgitani, nda hahəŋ dzrafta tsi ta wi, hahəŋ vɛlaŋ tsi ta zlahu, hahəŋ maranaŋ tsi ta tvi ká həŋ da tsəɓu ta kəmani, hahəŋ tanaf lu ta imi ta sləməŋ, ⁵ dzidziha taŋ gwal kulaŋ lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra taŋ saba Kristi. Tsatsi ta hemanatá inda skwi demdem. Zləzlvama ɲa dekdek ta Lazglafta. Ka nza tsi mantsa.

⁶ Vraghu nda wani a tsa gwada Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka vərda la Isra'ila wa. ⁷ Guli ná, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndəra Abraham a ta nzakway ka vərda zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham

na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ⁸ Ghəŋa tsa gwada ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya yagap lu nda ta tva dzratawa Lazglafta nda Abraham, zwana zivir. ⁹ Wya tsa gwada ta ta ta imi ta sləməŋ mnə Lazglafta ya: «Ta vraktá yu kdaghalam mandana luwa ná, nda zwan† ta ghuva Sara,» ka'a.

¹⁰ Manda va tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanatá tsi ta mbuhwali. ¹¹⁻¹² Ma kdə lu ka yatá tsa zwaniha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantsa: «Mali dza'a ndəba dzvu da sagəŋ,» ka'a. Ta la a tsa zwaniha ya saha ta hadik, ka snəŋta tən ta skwi dīna nda ya kul dīnaku nda tsa ta luta tsa gwada ya wa. Nzanza tsa skwi ya mantsa kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbaŋ lu ya ná, ŋa nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta vəl magatani ta slna a wa. ¹³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Zbuzba yu ta Yakubu ka zlanťá Isuwa‡,» ka'a

¹⁴ Kinawu ka mu dza'a mnay tama? Tudukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantsa ya a dekdek wa. ¹⁵ Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta maganamaga yu ta skwi dīna ta mndu ya ta kumə yu ta maganatá skwi dīna. Ta taway yu ta hidahida ta mndu ya ta kumə yu ta tawatá hidahida tida§ guli,» ka'a. ¹⁶ Tsaya tama, ka zbaŋ zba Lazglafta ta mndu ná, ta vəl kumafta maya tsa mndu ya a

* **9:7** Ngha ta Zlrafta 21:12. † **9:9** Ngha ta Zlrafta 18:10-14.

‡ **9:13** Ngha ta Zlrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3. § **9:15** Ngha ta Sabi 33:19.

wu, ta vəl magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta đvaf̄ta maganatá skwi đina, ka'a. ¹⁷ Wya ka Lazglafta mnanatá Fir'awna, ka vindaftá lu ma defteri: «Faffa yu ta kagha ka mgham ŋa maravata mbrakwa đa ta kagha, nda ya ŋa tintá hga đa ta ghəŋa hadik* demdem.» ¹⁸ Mantsa ya tama ná, ta magay Lazglafta ta skwi đina ŋa mndu ya kumanj tsi, ta təŋay ta ŋudufa mndu ya kumanj tsi guli.

Manda ya kumanj tsi ta maga Lazglafta ta slnani

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka ŋa đa kazlay: Ka si mantsa ya tsi, kabgawu ta kəl Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku kə'a nda mnduha tama 6a? Tsaw waya dza'a laviŋtá kwalaghutá skwi ya kumanj Lazglafta na? ²⁰ Kagha mnda səla, wa hga gha ŋa zlərdá ya kumanj Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda r6isl ŋa mndu ya ta tsaf̄ta kazlay: Kabgawu kəl ka ka tsaf̄tá i'i mandana na kə'a ra? ²¹ Tsa mnda tsaf̄ta huzla ya a ta laviŋta maga skwi ya kumanj tsi nda tsa r6isl ya ra? Nda va tsa r6isla turtuk ya, laviŋlava ta tsatsaf̄tá huzla ya ŋa maga slna nda tsi bađu gwad̄a, nda ya ŋa maga slnaha bađu walaya fitikha.

²² Ka manda tsaya kumanjta Lazglafta ta maran̄tá 6asata ŋudufani, nda maran̄tani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksatá ŋuduf katakata ta ghəŋa gwal nda fa ŋa zwađuta ma 6asata ŋudufani ya ní, nu ŋa gha mida tama na? ²³ Mantsa ya kumanjta Lazglafta ta snan̄ta mnduha ta glakwa sgitani ŋa gwal tawa tsi ta hidahida ta həŋ, tsa gwal ya thanaf tsi ŋa lami da sgitani ya. ²⁴ Ama tsa gwal

* **9:17** Ngha ta Sabi 9:16.

hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

²⁵ Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:

«Mnduha da kuni,
ka yu dza'a hga gwal kul had' ka mnduha da.
Gwal d'vu yu kuni,
dza'a hga yu ta gwal si kul d'vuta yu.

²⁶ Ma vli ya mnana lu ta hən,
“mnduha da a kuni wu” kə'a ya, ma tsa vli ya
dza'a hga lu ta hən ka Zwana Lazglafta nda
hafu†.»

²⁷ Ka Isaya nda nani klanťá lwi nda zwana la Isra'ila guli na: «Dər manda wutak ta wa ghwa yatá zwana la Isra'ila ná, mtsel yeya gwal dza'a mba'ata mataba tañ. ²⁸ Dza'a sasa Mgham Lazglafta tsanaghatá guma ta ghəŋa hadik dem-dem, had' dza'a laghwi da gərđaku wu‡,» ka'a.

²⁹ Manda ya mna Isaya ghalya guli na:
«Ka má pđama a Lazglafta ta Mbruta ta zivir wu
katsi ná,
má nda nza mu manda luwa Suduma, má nuna
mu manda luwa Gwamura§ guli,» ka'a.

La Isra'ila nda tva mbaku ma zlgħay nda nđuf

³⁰ Kinawu tsa tama? Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, zbaŋ a hahən ta nzakway ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta wu, ka mutsaftá hən ta nzakway ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda nđuf. ³¹ La Isra'ila ya guli ná, zbaŋzba hahən ta magatá skwi ta kumə zlahu, nja nzakway ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta,

† **9:26** Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25. ‡ **9:28** Ngha ta Isaya 10:22-23. § **9:29** Ngha ta Isaya 1:9 nda 19:23-28.

trid traptra hən ta magatá tsa skwi kuman zlahu ya. ³² Kabgawu kəl la Isra'ila ka trapta na? Kabga zban a hən nda ma zlghay nda ηuduf wu, nda ma magatá skwi kuman zlahu dza'a mutsakwa tsi ka hahən. Ka dzuntá tuthun ta hən «ta palaka tuthun.» ³³ Manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Wana yu ta fatá palaka tuthun ma luwa Siyuna, pala ya dza'a zlambanaptá mnduha. Mndu dza'a zlghafta ná, had dza'a pghanaghatá hula wu* kə'a ya.

10

Turtuktuk Lazglafta ηa inda mndu

¹ Zwanama da, skwi ta kumə yu ma ηudufa da ná, ta kumay yu ta mutsafta la Isra'ila ta mbaku. Tsaya skwi ta magə yu ta du'a ta ghəηa tan da Lazglafta. ² Nda sna yu kazlay: Ta zbay hən ta Lazglafta nda ηudufa tan kə'a, ama sna a hən ta vərda tvi wa. ³ Sna a hən ta tvi ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta wa irani wa. Nə tan ηa tan ma zba tva nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta ta magə hən, ka kwalaghutá hən ta tsu'aftá tsa tvi ta kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta wa irani ya. ⁴ Tsaya tama ná, kdanakkda Kristi ta zlahu. Inda gwal ta zlghaftá Yesu Kristi ná, nanaf na Lazglafta ta hən ka gwal tdukwa ta wa irani.

Inda mndu ta zlghafta nda mba

⁵ Ka vərda Musa vindafta ta ghəηa tva nzaku ka mndu tdukwa nda ma zlahu na: «Inda mndu ta

* **9:33** Ngha ta Isaya 28:16.

kďanaktá inda skwi manda ya ta kumə zlahu* ná, dza'a mbaku nda mida» ka'a. ⁶ Ama wya ka gwada Lazglafta ta mnay ta ghəŋa tva nzaku tďukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlghay nda ŋuďuf: «Wa dza'a lafi ta luwa da klagatá Kristi na?» ka ka mndu ná, ghadaghada Kristi ta saha! ⁷ Ma mnə ka guli kazlay: «Wa dza'a laha da ghuvata hadik da klagaftá Kristi na kə'a guli,» ghadaghada Kristi ta sli'agapta. ⁸ Tsaw wya ka Musa mnata ma deftera Lazglafta ta ghəŋa tva nzakw tďukwa ta wa ira Lazglafta: Tavata kagha gwada Lazglafta, ma wubisima gha nzakwani, nda ya ma ŋuďufa gha† guli. Tsa gwada ya ná, gwada ta zlghay nda ŋuďuf ya ta mnə ŋni ŋa mnduha. ⁹ Ka mnaŋmna ka nda wa gha kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a, zlghafzlgaha ka guli ma ŋuďufa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku kə'a, dza'a mbaku ka. ¹⁰ Ma zlghafta nda ŋuďuf ta nuta lu ka mndu tďukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mnigiŋta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. ¹¹ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlghafta ná, ta had hula ta ghəŋani wu‡» ka'a. ¹² Tsaya tama ná, ta had dgəvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya kə'a wa. Inda taŋ demdem, Mgham turtuk Mghama taŋ, ta vla zdaku katakata ŋa inda gwal ta hwayanavata. ¹³ Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavata Mgham ná, dza'a mbakuŠ kə'a.

¹⁴ Ka zlghaf a həŋ wu, kinawu ka həŋ dza'a hwayanavata tama, kinawu ka həŋ dza'a zlghaftá

* **10:5** Levitik 18:5. † **10:8** Vrafta ta Zlahu 30:12-14. ‡ **10:11** Isaya 28:16. § **10:13** Yuwel 3:5.

mndu kul snaŋta hən̄ ta gwada ta ghəŋani? Kinawu ka hən̄ dza'a snaŋta gwada ta ghəŋani guli ka had' mndu ta mnananta hən̄? ¹⁵ Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnananta ka ghunaf a lu ta hən̄ guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha ba ta wadaha vgha mndu ta ghəŋa gwal ta klədanaghatá Lfida Gwada* ta hən̄ kə'a. ¹⁶ Tsaw inda taŋ a ta snatá tsa Lfida Gwada ya wa. Ka Isaya mnata guli na: Mghama da! Wa ta zlglaftá tsa gwada mna ŋni† ya? ka'a. ¹⁷ Mantsa ya ná, ma snaŋta gwada ta kəl lu ka nuta ka mnda zlgay nda ŋuduf. Tsa gwada snaŋ lu ya guli ná, gwada Kristi ya.

¹⁸ Tsaw snaŋ a tama rki ba? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta guli na:

«Snavasna hga taŋ ta inda ghəŋa hadik, 6ha6ha lwa taŋ guli ta slrəŋa luwa‡,» ka'a.

¹⁹ Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na:

«Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda, dza'a famfa yu ta kaghuni da basa ŋuduf nda gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snaŋta sana skwi§ ya,» ka'a.

²⁰ Ka Isaya mnatá sana gwada kul raku ka mnayni guli na:

«Slafsla gwal kul psanta i'i, ta i'i, maravamara yu da gwal kul dawanta i'i guli, ka Lazglafta*,» ka'a.

* **10:15** Isaya 52:7. † **10:16** Isaya 53:1. ‡ **10:18** Zabura 19:5.

§ **10:19** Vrafta ta Zlahu 32:21. * **10:20** Isaya 65:1.

21 Tsaw ka'a mnata ta ghəŋa la Isra'ila guli na:
 «Pghapgha yu ta dzva da ŋa tsu'a gwal kwisa ghəŋa
 taŋ,
 sna a həŋ ta gwada da mndu ya wu†,» ka'a.

11

1 Vziŋvza Lazglafta ta mnduhani tama rki na?
 ka yu guli. Mantsa ya a guli wa. I'i guli ná, la
 Isra'ila yu, zivra Abraham. Sabə nda ma mndəra la
 Benzamenə yu guli. 2 Vziŋ a Lazglafta ta mnduhani
 ya zbu tsi daga ghalya wa. Havakwahava ta skwi
 ya vindaf lu ma deftera Lazglafta ta ghəŋa Iliya,
 ma fitika tawayni ta taw da Lazglafta ta ghəŋa
 la Isra'ila, ka'a na: 3 «Mghama da! Pslapsla həŋ
 ta la anabi, ka zlazliŋtá həŋ ta gwirha gha. I'i
 turtukwa da ta pdata, ta psa i'i həŋ guli ŋa dzata*,»
 ka'a ya. 4 Ama waka Lazglafta zlgħanaftawani?
 «Ta teke'a mnduha da dəmbu' ndəfəŋ pghaghu yu,
 gwal kul walaŋta tsəlbata ta kəma ba'al†,» ka'a.
 5 Ndanana guli ná, teke'a pďakwa mnduha hut-
 sekw zabap Lazglafta ma zďakatahudani. 6 Ka si
 nda ma zďakatahudi tsi, nda ma magatá slna a tsa
 tama wa. Ka má mantsa a tsi wu, ma nza a tsa
 zďakatahudi ya, ka zďakatahudi wa.

7 Nu klatá ghəŋa tsa gwada ya tama? Tsa ta psə
 la Isra'ila ya ná, mutsaf a həŋ wu, ama gwal dagap
 Lazglafta ná, mutsafmutsa hahəŋ. Təŋanaftəŋa
 sanlaha ta ghəŋa taŋ. 8 Nda vinda ma deftera
 Lazglafta kazlay: Niŋna Lazglafta ta həŋ dlufur, ka

---

† 10:21 Isaya 65:2. * 11:3 1 Mghamha 19:10, 14. † 11:4 Aya
 3-4: Ngha ta 1 Mghamha 19:10, 18.

razliŋtá ira taŋ, ka dərzliŋtá sləmənə† taŋ kulam
gitana kə'a. ⁹ Ka mgham Dawuda guli mantša:
«Ka nza skwa zaya magwalgwalaya taŋ ka dəbla
taŋ,

ka kadəŋ ŋa taŋ,

ka tuthun ŋa taŋ nda ya ŋa ghuzla iri ŋa taŋ.

¹⁰ Ka ghulpg hulpa ira taŋ ŋa kwala taŋ nghanťá vli,
ka gđavata həŋ nda ŋatá hulš!» ka'a.

¹¹ Ŋa dekdek zlambuta həŋ tama rki? ka yu guli.
Mantša ya a wa. Ma tsa zlambuta zlambu həŋ ya
kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka mutsaftá
mbaku, ŋa gagaftá həŋ da draku. ¹² Ka si klanakkla
tsa zlambakwa taŋ ya ta skwi đina ta ghəŋa hadik,
klanakkla tsa hta ta həŋ ya guli ta skwi đina ta gwal
kul nzakway ka la Yahuda katsi, kighkigh dza'a
nzakwa tsi bađu vravakər inda la Isra'ila tama?

Tva mbakwa gwal kul had ka la Yahuda

¹³ Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka
la Yahuda ta gwada yu. Lazglafta ta ghunaftá
i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda.
Ta ghərbaku yu ta tsa slna da ya, ¹⁴ ŋa sli'anaftá
ŋudufa zwanama da ŋa draku ka má ta magaku
tsi ŋa mbanaftá sanlaha mataba taŋ. ¹⁵ Ma tsa
wudŋta Lazglafta ta həŋ ya, slərbapta Lazglafta
ta zughu matabani nda hamata mnduha ta ghəŋa
hadik. Ka si mantša ya tsi, kinawu kə'a dza'a
magaku bađu tsu'uglafta Lazglafta ta həŋ? Sabə
ma mtaku ka nzata nda hafu a tsa ra?

¹⁶ Ka taŋtaŋa tsa'atá skwa zay, vlanťá Lazglafta
lu ná, pđakwani guli* ná, ŋani ya. Ka ŋa Lazglafta

† **11:8** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:3 nda Isaya 6:10. § **11:10**
Zabura 69:23-24. * **11:16** Ngha ta Mbsak 15:19-21.

slrəŋa fu ná, ɲani zligimaha tsa fu ya guli. ¹⁷ Ka ɗatsanaghutá lu ta zligimaha fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'af ta tida. Kaha mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytuŋ ma mtak ka. Kaha tsa ndi'af lu ta dughwanjani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrəŋa tsa fu ya ta mutsə kaha. ¹⁸ Ka si mantsa tsi tama, ma ghərɓə kaha ta ghərɓaku ta ghəŋa tsa zligimaha ya. Ka ta ghərɓaku ka katsi, ɗina ka snan̄ta gha ta kaha a slrəŋani wu, ta tsa slrəŋ ya nzafta kaha kə'a.

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mɲay ka kazlay: Datsiŋ nda ɗatsa a lu ta zligimahani, ka ndi'af ta i'i ra kə'a? ²⁰ An̄ mndani, manda tsaya nzakwani. Ta ghəŋa kwala taŋ kul zlgħafta nda ɲuɗuf, ɗatsiŋta lu ta hahəŋ, ama kaha, ma zlgħay nda ɲuɗuf gha nzafta kaha nda ndi'atá vgha tida. Ma laghu ka da ghərɓaku, zləŋa ta Lazglafta. ²¹ Ka si zlan̄a a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə lu nda hva ya wu katsi ní, kaha yeya dza'a zlaghata tsi ka zlgħaf a ka rki? ²² Hada tama ná, grafgra kazlay: Dagala zɗaku da Lazglafta, dagala sidi da tsi guli kə'a. Ta sidi nda gwal ta zlambuta, ama nda kaha ná, mamu zɗakwani ka dihavadiha ka ma tsa zɗakwani ya. Ka mantsa ya a tsi wu, dza'a tsin̄tsa lu ta kaha guli.

²³ Manda va tsaya hahəŋ guli, ka gɗava a həŋ ma tsa kwala taŋ kul zlgħafta nda ɲuɗuf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglan̄aftá həŋ ta vla taŋ. ²⁴ Ka si kaha, nzakwa fwa zaytuŋ ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'an̄afta ta fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva ka katsi ya ní, hahəŋ ta

nzakway ka fwa zaytuŋ ta hvə lu nda hva nzakwa taŋ yeya, dza'a kwal lu kul ndi'iglanaf ta va tsa dughwanani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

²⁵ Zwanama da, va a yu ta nzakwa ghuni kul snanŋa difatá skwa Lazglafta wu, da klaftá kuni ta ghəŋa ghuni ka gwal nda difil ma ghəŋa taŋ. Gdavagda sanlaha ma la Isra'ila nda tənətá ghəŋ, ha ka sli'adaghata nekwata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. ²⁶ Manda va tsaya ná, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:

«Dza'a saghasa mnda mba mndu daga ma Siyuna, ŋa hliŋtani ta kwal kul sna gwada ma ŋudufa mndəra la Yakubu.

²⁷ Dza'a klaghukla yu ta dmakwa taŋ, tsaya dza'a nzakway ka dzratawa da nda hən†,» ka'a.

²⁸ Ta ghəŋa skwi ta nghanata Lfida Gwada, nda nza hən ka ghuma ta gwada ta kaghuni. Ama ta ghəŋa gwada ta zabatani, dɔvudva lu ta hən ta gwada ta dzidziha taŋ. ²⁹ Skwi ya vla Lazglafta, nda hgu ya hgaf tsi ná, had ta mbədglanaf ta wa. ³⁰ Ghalya ná, manda va tsaya kaghuni guli. Si kwalaghukwala kuni ta sna gwada da Lazglafta. Ndana ná, tawa tawa Lazglafta ta hidahida ta kaghuni nda ma kwalaghuta taŋ ta snatá gwada Lazglafta. ³¹ Manda va tsaya ndana ná, kwalaghukwala hahən ta snatá gwada, ka nzaku tsi ka skwi ŋa mutsafta taŋ ta tawa hidahida nda ma tsa tawa hidahida Lazglafta ta tawata

---

† 11:27 Isaya 59:20-21.

ta kaghuni ya. ³² Hamha Lazglafta ta inda mnduha ma kwal kul sna gwada, kada tawata tsi ta hidahida ta hən demdem.

Di'ij gwada ta Lazglafta

³³ Di'ij gwada ta Lazglafta! La ta difilani nda snaŋtá skwani ná, laviŋ a lu ta sliŋta wa. Wa dza'a laviŋtá tsislaptá skwi ya kura Lazglafta na? Malaghumala skwi ya ta magə tsi ta mbraku. Ka deftera Lazglafta ta mnay na:

³⁴ «Wa ya ta laviŋta snaŋtá ndana Lazglafta na?

Wati ma mndu ya ta vla hidaku ŋani na‡?

³⁵ Wati ma mndu ya ta vlanŋtá skwi ta Lazglafta, ŋa faftani ta ghəŋ ta vranamta na§?» ka'a.

³⁶ Sagha da tsatsi inda skwi, nda ma tsatsi nzata inda skwi, ka ŋani inda skwi. Ŋa Lazglafta glaku ŋa kdekedzen. Amin!

12

Lfida hafu ma Kristi

¹ Zwanama da, dagala tawa hidahida Lazglafta ta amu. Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba ghu-nata dzvu. Vlanŋwavla ta ghəŋa ghuni tsuhtsuh ta Lazglafta manda skwa pla ghəŋ nda hafu mida, nda ghuḅa ta zdəganata. Tsaya vərɖaka tva tsəlɓay ghuni ta tsəlɓu ŋani. ² Ma ksə kuni ta sadə mnduha ma na ghəŋa hadik na, zlanŋwa Lazglafta ka mbəɖaghunafta tsi ta ndana ghuni ka lfid, kada laviŋta kuni ta tsatsaftá skwi ta kumə Lazglafta, skwi ya ta dīnuta, ta zdəganata, ta payuta.

---

‡ 11:34 Isaya 40:13. § 11:35 Ngha ta Ayuba 41:3.

³ Nda ma tsa zďakatahudi zďidifŋ Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay ŋa inda kaghuni ná, ma klaf dər wa ta ghəŋani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka dər wa ka klafkla tsi ta ghəŋani, ka gray nda slna zlghay nda ŋuduf ya vlan Lazglafta. ⁴ Inda mndu ná, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli ná, nda ndəgha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa. ⁵ Manda tsaya guli ná, nana ndəghata amu na ná, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli. ⁶ Zďazďa Lazglafta ta hudi ka dagamaftá slna ŋa magay mu manda ya kumaŋ tsi. Ka kla lwa gwada Lazglafta vlan Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlan Lazglafta ta mbrakwa magay. ⁷ Ka hgaf ŋa maganatá slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ŋa mndu vlan Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ŋa taŋ. ⁸ Ka vla mbraku ŋa mnduha vlan Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya ŋa taŋ. Ka muvla vlan Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madər mistani. Ka nzaku ka mali ta ghəŋa sanlaha vlan Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hidahida ta mndu vlan Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

⁹ Hmətət ka kuni dƳuvustá vgha ghuni, ma magə kuni ta madgwirmadgwir. Ka husaghunahusa inda ghwadaka skwi. Nafwa vgha ta skwi dina. ¹⁰ Manda zwanama ka kuni dƳuvustá vgha ghuni mataba ghuni. Nəvawaŋa ta tinlaghuta vlan tá glaku ta sani ta ghəŋa ghuni. ¹¹ Kwatskwats ka kuni,

ma yađi kuni ta yađi, ufa ka vgha ghuni ka maga slna Mgham Yesu. ¹² Nzawanza nda rfu ma fata ghəŋa ghuni. Ksawaksa ta ŋuđuf ma ghuya đanwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a ma zlan kuni. ¹³ Dguvuswa dga ta skwa ghuni nda gwal zlghay nda ŋuđuf ta pđay. Tsu'awatsu'a ta matbay.

¹⁴ Dawawa tfawi ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. Dawawa tfawi ta ghəŋa taŋ, ma ksi'i kuni ta həŋ. ¹⁵ Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli. ¹⁶ Hmətət ka kuni nzaku mataba ghuni sani nda sani. Ma zbə kuni ta gla ghəŋ. Magawamaga ta skwi ya ta nghə lu kul had hayhayani. Ma klaf kuni ta ghəŋa ghuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

¹⁷ Ma vranam kuni ta ŋaslu nda ŋaslu ta mndu. Zbawa maga skwi đina ta wa ira inda mnduha.

¹⁸ Ka ta magaku tsi ŋa nzata nda zđaku nda inda mndu ná, magawamaga ta kđavakta mbrakwa ghuni. ¹⁹ Zwanama đa, ma planam kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ŋasla mndu, zlananwazla ta basa ŋuđufa Lazglafta. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «i'i dza'a planamtá mndu, i'i dza'a vranamta*,» ka Mgham Lazglafta mnata. ²⁰ Katək na, «ka ta kuzlan kuzla maya ta ghuma gha katsi, vlanvla ta skwi ŋa zay, vlanvla ta imi ŋa say. Ma tsa maganata gha mantsa ya ná, nda nza manda skwi ta hanzanaghatá lanzəŋa vu ka ta bđəmani†.»

²¹ Ma zlana ka ta ghəŋa gha ka gay ŋaslu ta mgham ta ghəŋani. Katək ná, maga kagha ta skwi đina ŋa ŋraptá ŋaslu.

---

* **12:19** Vrafta ta Zlahu 32:35. † **12:20** Ngha ta Mahdihi 25:21-22.

13

Sna gwada da numna

¹ Ka haninhana inda mndu ta ghəŋ mista numna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vlanťa həŋ, Lazglafta ta fata numna. ² Tsaya tama, mndu ta pgha ghəŋ nda numna ná, təŋanaftəŋa ta ghəŋ ta ghəŋa zlahu ya fa Lazglafta. Mndu ta təŋanaftá ghəŋani guli ná, dza'a klanakkla ta đanwa ta ghəŋani. ³ Hađ gwal ta maga skwi đina ta zləŋa numna wu, gwal ta maga ghwadaka skwi yeya ta zləŋay. Ta kumay ka ta kwal kul zləŋa numna ki'e? Ala maga ta skwi đina, dza'a rfaghagha rfa. ⁴ Nda nza mnda numna ka mnda maganata slna ta Lazglafta ŋa kata kagha. Ala, ka ghwadaka skwi ta magə ka katsi, zləŋa, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa nzakwani ka mnda ksanata slna ta Lazglafta ya ná, nda nza tsatsi ŋa maranťa basa nudufa Lazglafta ŋa planamta inda gwal ta maga ghwadaka skwi. ⁵ Tsaya tama ná, nda ra ka hanaganata ghəŋ mistani. Ta ghəŋa zləŋa ghuya đanwa yeya a wu, ta đaslay dər amu ma ghəŋa mu.

⁶ Tsaya ta kəl dər kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta ts kay ya guli ná, Lazglafta ta pghatá həŋ ŋa magay tan ta tsa slna ya đina. ⁷ Vlanwavl a ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta ranťa həŋ: Plawa dzumna ŋa gwal ta tska dzumna, plawa dzumna huzla ŋa gwal ta tska dzumna huzla. Zləŋawazləŋa ta gwal ta raku ka zləŋay ghuni, vlanwavl a ta glaku ta gwal ta raku ka vlanťa ghuni ta glaku ta həŋ.

Dva mnda səla

⁸ Ma nzaf dməŋa mndu ta kaghuni. Ba dməŋa đvutá sani nda sani yeya katsi gđavata. Mndu ta

đvutá mnduha ná, snasna ta inda zlahu. ⁹ Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da hara'utiri, nda inda pđakwa sanlaha ya ná, nda gwagwa həŋ ma tsa gwada ta mnay kazlay: Đvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha* kə'a ya. ¹⁰ Had đvu ta maga ghwadaka skwi ŋa mndu wa. Đvu ta dzanaghata ghəŋa zlahu.

Nzata hzleŋa ka kzla sagha Kristi

¹¹ Ŋavawaŋa, kabga nda sna kaghuni ta na fitik mida lu gitana na. Fitika sli'aftha ghuni ta hani nana. Kəl yu ka mnay mantša ya na: Mal ndanana ndusavamata mbaku, ka ya ma fitika zlghafta mu. ¹² Nda dga rvidik, ndusa tsadakwa vli. Slur-tiŋmaslurta ta slna grusl, ka pghavata mu ta hu-zla vulu ta nghanatá tsuwadak. ¹³ Nzamanza ta nzaku ya ta raku manda skwi gifitik. Zluŋmazla ta mblitá skwi nda ghuyaku. Zluŋmazla ta sli'ŋsli'ŋ nda hliri. Zluŋmazla ta zlərdawi nda draku. ¹⁴ Sudavawa suda ta Mgham Yesu Kristi. Ma laghu kuni hamta ghəŋ ka maga skwi ta zdəganata slu'uvgha.

14

Ma laghu kuni tsa guma ta mndu

¹ Tsu'awatsu'a ta mndu ya nda hta mbrakwani ma zlghay nda ŋuduf, ma vzə kuni ta rutsak ta skwi ya ta ndanu tsi. ² Inda skwi, ta zay yu, ka sani ma ŋani ma zlghay nda ŋuduf. Ama mndu ya nda hta zlghay nda ŋudufani ya guli ná, masu'ata yeya

---

* **13:9** Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18.

ɲani ta zay. ³ Ma thə mndu ta za inda skwi kazlay: Wa kagha na kə'a nda mndu kul had ta zay. Ma tsə mndu kul zay ta guma ta ghəɲa mndu ta zay guli, kabga tsu'aftsu'a Lazglafta. ⁴ Wa kagha ɲa tsay kagha ta guma ta kwalva sana mndu? Ka nda slada tsa mndu ya, ka nda zləmba a tsi, nghanatá danahəgani tsaya. Zləmbuta a wu, kabga mamu Mgham Yesu nda mbrakwa hinistá dzvu.

⁵ Mal ya fitik ya ka hamata sana fitikha, ka sani ta ndanay. Ka skwa turtuk həɲ, ka sani nda ɲani. Dina ka snan̄ta dər wa ta graftá skwi ya ta ndanu tsi. ⁶ Ma tsa mndu ta daganaptá ya má, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi. Tsa mndu ta za inda skwi ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi, kabga ta rfanagharfa ta Lazglafta ta ghəɲani. Mndu kul za inda tsa skwiha ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli ta Lazglafta. ⁷ Had mndu mataba amu ta nzaku nda hafu ka ɲa ghəɲani wa, had mndu ta mtaku ka ɲa ghəɲani guli wa. ⁸ Ka ta nzaku mu nda hafu ná, ka ɲa Mgham Yesu ta nzakwa mu. Ka ta mtaku mu, ka ɲa Mgham Yesu ta mtakwa mu. Dər tata nzaku mu nda hafu, dər mtumta mu, ɲa Mgham Yesu mu. ⁹ Kristi ná, mtumta ka vragaptá tsi nda hafu ɲa nzanaghata ta ghəɲa gwal nda rwa nda gwal nda hafu tani. ¹⁰ Kagha tama, kabgawu ta kəl kagha ka tsa guma ta ghəɲa zwanjama gha? Kagha guli! Kabgawu ta kəl kagha ka mnay i wa kagha na, ka'a nda zwanjama gha na? Wya dza'a laghala inda amu demdem ta kəma Lazglafta ɲa tsamaghatani ta guma. ¹¹ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ka i'i Lazglafta hafu ta mnaghunata,

dza'a saghasa inda mndu tsəlbata ta kəma da.
Inda taŋ dza'a mnay həŋ nda wa taŋ kazlay: I'i
Lazglafta* ka'a.»

¹² Mantsa ya tama ná, inda amu dza'a mnay mu
nda wa mu ta skwi ya maga mu ŋa Lazglafta.

Dina a zləmbiŋtá zwaŋama wa

¹³ Ma tsəglə mu ta guma ta ghəŋa sani nda sani
mataba mu. Katək ná, dīna ka ndanay dər wa
kazlay: Yaha yu da nzakway ka skwa tuthun da
zləmbiŋtá yu ta zwaŋama da kə'a. ¹⁴ Ma ndi'atá
vgha da nda Yesu Kristi ná, nda sna yu tsidíd
kazlay: Haď sana skwi kul ghuḅaku wu kə'a. Ama
nda nza tsa skwi ya kul ghuḅaku ka ŋa mndu ta
klafta ka skwi kul ghuḅaku. ¹⁵ Ala, ka ma skwa
zay ta zə ka dəmanafta ka ta ŋudufa zwaŋama gha
katsi, đvu a ka nda tsa wa. Ma zləmbiŋ ka ta
zwaŋama gha nda ma skwa zay ya ta zə ka, kabga
mtumta Kristi ta ghəŋa tsatsi guli. ¹⁶ Yaha tsa skwi
klaf kagha ka skwi dīna da kagha ya da nzakway
ka skwi ŋa raza kagha. ¹⁷ Tsaya ná, nza a ga
mghama Lazglafta ka gwada ta skwi ŋa zay nda
za, nda gwada ta skwi ŋa say nda sa wa. Nda nza
ŋa gwada ta nzaku tđukwa, nda zđaku, nda ya nda
nzaku nda rfu nda ma Sulkum nda ghuḅa. ¹⁸ Ka
mantsa ya ka mndu maga slna Yesu Kristi katsi ná,
dza'a zđəganazda ta Lazglafta, dza'a rfay mnduha
guli.

¹⁹ Mantsa ya tama ná, ŋavamaŋa ka zba skwi
ya dza'a klaktá zđaku nda ya ŋa ŋla guyatá ghəŋa
mu. ²⁰ Ma badziŋ ka ta magatá slna Lazglafta nda
gwada ta skwa zay. Kahwathwatani ná, haď sana

* **14:11** Ngha ta Isaya 45:23.

skwi ɲa zay nda za kul ghuɓaku wa. Ala, ka si dza'a zləmbiɲzləmba tsa skwa zay ya ta zwanjama gha katsi, Zlanzla, ma zə ka. ²¹ Skwi ta raku ná, zlanzla ta maga skwi ya dza'a zləmbiɲtá zwanjama gha. Dər za slu'i tsi, dər sa ima inabi tsi, ka dər nahgani tsi. ²² Inda skwi ya graf kagha, ɲamɲa gha ma ghəɲa gha, mataba kagha nda Lazglafta gha tsa. Mndu ya ta kuratá maga skwi dīna kul dgantá ghəɲ ta ghəɲani ná, rfu da tsa mndu ya. ²³ Ama mndu ta dga ghəɲ ta ghəɲa skwi ya ta zə tsi ná, ksuxsa guma Lazglafta ta tsa mndu ya, kabga sladaf a ta skwi ya snəɲ tsi wa. Inda skwi ya ta magə lu nda dga ghəɲ ná, dmaku ta magə lu.

15

Ksa sada Kristi

¹ Na amu nda mbra ma zlgħay nda ɲuduf na ná, katanjma kata ta gwal nda hta mbrakwa taɲ. Ma laghu mu da zba skwi ta zdəgamata. ² Magamamaga ta skwi ta zdəganatá mnda səla ɲa katanjta həɲ ɲa ɲlakwa taɲ ma zlgħay nda ɲuduf. ³ Kristi ná, zbaɲ a tsatsi ta skwi ya ta zdəganata wa. Ama manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Tsa razu ta razu mnduha ta kagha ya ná, ta i'i dədəfta tsi*,» ka'a. ⁴ Tsaw inda skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta manda ghalya ná, vindafvinda lu ɲa gunamatá sləməɲ, kada nzakwa mu nda fata ghəɲ ta Lazglafta, ma ləa ɲuduf nda ksa ɲuduf ya ta mnamata gwaɗa Lazglafta. ⁵ Ka vlagħunavla Lazglafta ləa ɲuduf ɲa mndu nda ksa ɲuduf ɲa mndu ta nzaku nda dzratawi mataba

* 15:3 Ngha ta Zabura 69:10.

ghuni nda ma ksay ghuni ta sada Yesu Kristi.
⁶ Mantsa ya, na zlezlvay ghuni nda nuduf turtuk,
 nda lwi turtuk guli, ta Lazglafta Dani ma Mghama
 mu Yesu Kristi.

Na inda mndu na Lfida Gwada

⁷ Kasuvuswakasa ta vgha tama sani nda sani, na
 vlanťa glaku ta Lazglafta, manda ya kasuvə Kristi
 ta vgha nda kaghuni ya. ⁸ Ka yu ta mnaghunata
 ná, sasa Yesu Kristi maganata sına ta la Yahuda na
 maranantá hənə kazlay: Tdukwa Lazglafta kə'a, na
 dzanaghatá ghəna skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta
 sləmənə ta dzidziha ta. ⁹ Sasa guli na zlezlvay gwal
 kul nzakway ka la Yahuda ta Lazglafta ta ghəna
 tawa hidahidani manda ya nda vinda ma deftera
 Lazglafta kazlay:

tsaya dza'a kəl yu ka zlezlva hga gha mataba gwal
 kul nzakway ka la Yahuda,

na fay da ta laha vla glaku na hga gha† kə'a ya.

¹⁰ Ka gwada Lazglafta mnata guli na:

«Kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda,
 gwafwagwa ta rfu kawadaga nda mnduha

Lazglafta‡,» ka'a.

¹¹ Ka'a mnata guli na:

«Inda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda,
 zlezlvawa Mgham Lazglafta.

Ka zlezlva inda mndəra mndu ta Lazglafta§,» ka'a.

¹² Ka anabi Isaya nda nani guli na:

«Dza'a sabsa zivir ma mndəra Yesay,
 na gayni ta Mgham ta ghəna la Grek,

---

† 15:9 Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50. ‡ 15:10 Ngha
 ta Vrafta ta Zlahu 32:43. § 15:11 Ngha ta Zabura 117:1.

ḡa nzakwa la Grek nda fatá ghəḡ tida*, » ka'a.

¹³ Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá ghəḡ ya. Ka vlaghunavla tsi ta rfu nda zdaku ma zlghay ghuni nda ḡuduf, kada nzata kuni nda fata ghəḡ nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuḡa.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

¹⁴ Zwanama ḡa, grafgra i'i kaghəḡa ḡa kazlay: Nda fa vgha ghuni ḡa maga skwi ḡina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda ra ka snaḡta, nda sna kuni ta tva vluvta hidaku kə'a. ¹⁵ Aḡ mndani, ma na defteri vindaghunaf yu na ná, dvaghunagha dva yu ma sana vliha taghəḡa sana skwiha ḡa havakta ghuni. Kəl yu ka mnaghunata mantsa ya ná, kabga zdidinḡda Lazglafta ta huḡi, ¹⁶ ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka faghutá tsi ta i'i ḡa mna Lfidá Gwadani, ḡa nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka skwi vlah lu ta zdəganatá Lazglafta. Sulkum nda ghuḡa ta nanaftá tsa skwi ya vla lu ya ka skwi ta ranḡa Lazglafta. ¹⁷ Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəḡa ḡa ma Yesu Kristi, ta ghəḡa slna Lazglafta ya maga yu. ¹⁸ Had yu ta walanḡta mna sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ḡa nzakwa tanḡ ka gwal snanatá gwada ta Lazglafta. Nda nza nda ma gwada ḡa, nda nza nda ma slnaha ḡa. ¹⁹ Nda ya nda ma mazəməmha nda mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta magata tsi. Zlraf ma luwa Ursalima yu ta tuza tsa Lfidá Gwada ta Kristi ya ka laghwi dikw ta hadika Iliri. ²⁰ Ma vli ya ta kul snaḡta mnduha ta gwada ta Kristi yeya kumta

* **15:12** Ngha ta Isaya 11:10.

maya dá ta mna Lfida Gwada kada kwala yu ta magay ta thatá ña sana mndu ta magata. ²¹ Mantsa ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

«Dza'a nghañgha gwal ta kul walañta lu ta mnanañtá gwada tida ta həñ.

Dza'a sñañsna gwal ta kul walañta lu ta snanamtá† həñ guli kə'a.»

Gwada Pwal ta ghəña sli'ani da Ruma

²² Tsaya skwi ta pyaftá i'i ka labə da kaghuni. ²³ Ndanana tama ná, kdiñkda yu ta slna dá ma tsa luwaha ya. Nda kda fitika dvafta dá ta lagha da kaghuni. ²⁴ Ta labə yu ka dza'a ta hadika Ispay ya ná, dza'a laghala yu da nzdavata da kaghuni, ña sli'afta dá hada ka dza'a, ña katihata ghuni. ²⁵ Ndanana karaku ná, nda sli'a yu da luwa Ursalima. Ta klanjá katu ya katan lu ta mnduha Lazglafta hada yu, ²⁶ kabga gwal zlgħay nda ñuduf ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya ná, kurakura hahəñ kaghəña tan ta tskaftá skwi ña katanjá gwal ka pdu mataba mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima. ²⁷ Hahəñ kaghəña tan ta kurata katanjá həñ. An mndani, ka dməñ nzakwani má ta həñ kabga katankata la Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta. Mantsa ya guli ná, nda ra ka katanja gwal kul nzakway ka la Yahuda ta hahəñ nda skwiha ma ghəña hadik ta htaghuta da həñ. ²⁸ Dgata dá ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta həñ ya da dzva tan kə'a ya, sli'afta dá tsa ka dza'a ta hadika Ispay, ña lagha dá nda da kaghuni. ²⁹ Nda sna yu

† 15:21 Ngha ta Isaya 52:15.

kazlay: Ma tsa lagha dza'a lagha yu da kaghuni ya ná, dza'a lagha nda tfatawa Kristi katakata yu da kaghuni kə'a.

³⁰ Zwanama da, ma nzakwa ndi'atá vgha mu ma Yesu Kristi nda ya ma d̄vu ya ta vlamata Sulkum ná, ta ndəba dzvu yu da kaghuni ηavawa ηa kawadaga nda i'i ma maga du'a da Lazglafta ηa katihata. ³¹ Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzva gwal kul s̄naŋtá Yesu ta hadika Zudiya, nda ya ηa tsu'afta mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta klə yu ηa taŋ na. ³² Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a ɓhadaghaɓha yu nda rfu da kaghuni, ηa mbi'apta da ta vgha da kaghuni. ³³ Ka nza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

16

Ga zgwá Pwal

¹ Ta kumay yu ta s̄naŋta ghuni ta mukuma mu Fabe. Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Saŋkre.

² Ka ɓhadaghaɓha tsi da kaghuni, ka tsu'afta kuni manda ya ta raŋta mnduha Lazglafta. Ka katanŋta kuni ma skwi ya zbaŋ tsi ta katanŋta ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərda i'i kaghəŋa da guli.

³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksə ηni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həŋ ya. ⁴ Kərdakərda htsiŋa taŋ mista da, ηa mbadiftá i'i. I'i nda ghəŋa da yeya a ta rfa həŋ wu, nduk nda inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həŋ. ⁵ Ka

ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga taŋ ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra da teged teged. Tsatsi taŋtaŋa mndu ta zlghaftá Kristi ta hadika Asiya. ⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ŋa ghuni ya. ⁷ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Adranikus nda Zuniyas, ta nzakway ka la ini. Si kawadaga ŋni nda həŋ ma gamak. Mal tsa hahəŋ ya snaŋ lu mataba gwal ghunay. Tiŋəl hahəŋ ta zlghaftá Kristi ka i'i.

⁸ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra da tegedteged ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. ⁹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Urbeŋ gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra da tegedteged guli. ¹⁰ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta maraŋtá ndi'ata vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma həga ga Aristabul. ¹¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyəŋ la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha Lazglafta ga Narsis. ¹² Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghəŋa taŋ tərdehw ka maga slna Lazglafta ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra da teged teged, ta ŋavata tərdehw ka maga slna Lazglafta guli ya. ¹³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nzakway ka mndu snava hgani ma gwada Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwanəŋi ya. ¹⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Asiŋkrita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda pdakwa zwanama kawadaga nda həŋ ya. ¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Faluluka nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha

Lazglafta kawadaga nda həŋ ya.

¹⁶ Ka gaguvta kuni ta zgu va huđukhuđuk ta həŋ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ŋa ghuni guli.

Dasuwa ka kuni, ka Pwal

¹⁷ Zwanama da, wyawa dzvu, daswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha da taba ghuni ya, nda nza həŋ ka tuthun, ta irna həŋ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda həŋ.

¹⁸ Mndərga tsa mnduha ya ná, maganató slna ta Kristi Mghama mu a ta magə həŋ dekdek wu, ŋa huđa taŋ ta maga həŋ ta slna. Hlemem ka həŋ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul snanťa dgata skwi đina nda ya kul đinaku həŋ. ¹⁹ Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlgħay nda ŋuđuf ya ka kuni snatá gwada Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghəŋa kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda đifla maga skwi đina. Ka nzata kuni sudek kul maga ghwadaka skwi. ²⁰ Lazglafta ná, tsatsi ta vla zdaku, dza'a gi hu'anaphu'a ta halaway, ŋa vlagħunatani ta mbraku ta ghəŋani. Ka nza zdakatahuđa Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

²¹ Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna da guli ŋa ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuŋ nda Susipata guli ŋa ghuni.

²² Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindaftá na defteri na guli ŋa ghuni ma hga Mghama mu.

²³ Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga taŋ ya ŋa ghuni. Ta tskə ga taŋ inda Igliz guli ta vgha. Ta ga zgu Irasta mnda ŋanatá tseda luwa ŋa ghuni. Ta gay zwanama mu Kartus guli ta zgu ŋa ghuni.

[²⁴ Ka nza zɔ́akatahuɔ́a Mghama mu Yesu Kristi nda inda kaghuni demdem.]

Na Lazglafta turtukwani glaku

²⁵ Na Lazglafta glaku! Lavinlava ta dihaghunata manda va ya ta mnə Lfida Gwada, ya ta mnə yu ta ghəŋa Yesu Kristi ya. Tsa Lfida Gwada ya ná, skwi si nda difa ya daga ghalya, zlagigin lu. ²⁶ Ndanana ná, sabsa ta daɓi nda ma vindi ya vindaf la anabi, manda va ya mna Lazglafta ŋa kdekeden guli, ka snanamta lu ta inda mndəra mndu ŋa snata taŋ ta gwadani ma zlglafta taŋ.

²⁷ Na Lazglafta glaku! Da tsatsi turtukwani difil nda ma Yesu Kristi, ŋa kdekeden! Amin.

Deftera Lfida Dzratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898